

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Т. О. МУЗИЧЕНКО,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики та економічного аналізу
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
ORCID: 0000-0003-2135-8522
E-mail: tatiana.muzychenko27@gmail.com

Ю. О. КУЛИК, студентка

Національний університет біоресурсів
і природокористування України
E-mail: yulchik.kulik@gmail.com

Анотація. Органічне сільське господарство – це цілісна система управління виробництвом, яка сприяє та зміцнює здоров'я агроєкосистеми, включаючи біорізноманіття, біологічні цикли та біологічну активність ґрунту. Вона наголошує на використанні методів управління, а не використання позагосподарських ресурсів, беручи до уваги, що регіональні умови вимагають локально адаптованих систем. Це досягається використанням агрономічних, біологічних і механічних методів, а не синтетичних матеріалів, для виконання будь-якої конкретної функції в системі.

У статті досліджуються особливості функціонування конкурентоспроможного органічного сільського господарства в Україні, проблеми та перспективи розвитку ринку органічної продукції, пов'язані з законодавчою базою та методологією обліку виробничих процесів.

Дослідження показали, що особливістю органічного виробництва є те, що сертифікації відповідними уповноваженими установами підлягає виробництво, процеси переробки, пакування та зберігання продукції. Відсутність власних національних стандартів на органічну продукцію обумовлює необхідність здійснювати сертифікацію за допомогою міжнародних стандартів і національних стандартів інших держав. За таких умов отримана продукція експортується переважно до країн компанії, що уповноважили відповідні органи сертифікації. Крім того, розвиток вітчизняного органічного виробництва ускладнюється нерозвиненістю нормативно-правової бази. Органічне виробництво дає можливість реалізувати концепцію збалансованого розвитку аграрної сфери на основі соціально-економічної, природно-ресурсної збалансованості та має на меті забезпечення суспільства безпечними та якісними продуктами харчування, а також збереження та покращення стану довкілля.

Також досліджено та проаналізовано систему обліку в органічному виробництві, підтверджено необхідність здійснення відображення в показниках фінансової звітності облікових даних про витрати на органічне виробництво та наявність і рух органічної сільськогосподарської продукції. За результатами дослідження визначено необхідність розробки методологічного інструментарію для обліку органічного виробництва. З розвитком органічного виробництва має бути належним чином організована система обліку, яка сприятиме забезпеченню користувачів своєчасною та достовірною інформацією про виробництво, зберігання та реалізацію органічної сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: органіка, органічне виробництво, облік органічної продукції, витрати, сертифікація, ринок органічної продукції

Актуальність.

Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в разі одночасного зниження антропогенного навантаження на довкілля й природні ресурси можна досягти на основі розвитку органічного виробництва як альтернативної моделі господарювання. На відміну від інших методів ведення сільського господарства, органічне виробництво засновано на використанні ресурсозберіжувальних технологій, мінімізації механічної обробки ґрунту та виключає використання синтетичних речовин (Гончарук et al., 2020).

Пріоритетним напрямом для органічного сільського господарства є використання матеріалів і технологій, які покращують екологічну рівновагу в природних системах і сприяють створенню стійких збалансованих агроекологічних систем. У разі органічного виробництва забезпечується відповідність органічної системи сільського господарства й сільськогосподарської продукції певним стандартам, що дає можливість маркувати продукцію відповідним чином і реалізувати як органічну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання ефективності виробництва органічної продукції сільського господарства в Україні та світі розглядали багато науковців, зокрема: С. Антонєць, В. Артиш, Н. Бородачева, Т. Дудар, Н. Зіновчук, Є. Милованов, О. Рудницька, О. Царенко, М. Федоров та ін. Серед зарубіжних дослідників варто виділити наукові праці У. Нортборна (Northbourne, 1939), А. Говарда (Howard, 1925), М. Окади (Mokichi Okada, 1936), Е. Мітчел (Mutchel, 2003). Попри різноманіття досліджень, залишаються проблемними й нерозв'язаними питання, пов'язані з формуванням витрат на виробництво органічної продукції рослинництва.

Метою дослідження є розкриття особливостей функціонування конкурентоспроможного органічного сільського господарства в Україні, а також висвітлення проблем та перспектив розвитку ринку органічної продукції.

Матеріали та методи дослідження.

Основними методами й інформаційною основою дослідження є: матеріали періодичних видань, праці

науковців, інтернет–джерела, статистична інформація, наукова та методична література. Дослідження проводилось із застосуванням наукових методів, основаних на діалектичному методі пізнання та об'єктивних законах розвитку економіки. Методологічною основою статті є системний підхід до розкриття економічної сутності формування витрат виробництва органічної продукції рослинництва. В разі вивчення обліку витрат виробництва застосовувалися методи: спостереження, монографічний, порівняння, групування, аналізу й синтезу.

Результати дослідження та їх обговорення.

В Україні виробники розпочали усвідомлено займатись органічним виробництвом наприкінці 1990–х років. Активно розвиваючи внутрішній ринок, наша держава все більше заявляє про себе на міжнародному ринку органічної продукції, входячи за площами сільськогосподарських угідь, задіяних під її вирощування, до світових лідерів, збільшуючи асортимент пропонованої продукції та географію поставок (Закон України № 425–VII, 2013).

Особливістю органічного виробництва є те, що сертифікації відповідними уповноваженими установами підлягає виробництво, процеси переробки, пакування та зберігання продукції (Закон України № 2496–VIII, 2013). Відсутність власних національних стандартів на органічну продукцію обумовлює необхідність здійснювати сертифікацію за допомогою міжнародних стандартів та національних стандартів інших держав.

За таких умов отримана продукція експортується переважно до країн компаній, що уповноважили відпо-

відні органи сертифікації. Крім того, розвиток вітчизняного органічного виробництва ускладнюється нерозвиненістю нормативно–правової бази. Органічне виробництво дає можливість реалізувати концепцію збалансованого розвитку аграрної сфери на основі соціально–економічної, природно–ресурсної збалансованості та має на меті забезпечення суспільства якісними та безпечними продуктами харчування, а також збереження та покращення стану довкілля (Кутаренко, 2019; Курман, 2018).

За оцінками експертів, темпи розвитку органічного виробництва в Україні в 5,5 рази вище, ніж у Європі та в 4,9 рази – ніж у світі (Органічна Україна, 2019).

Головною метою органічного сільськогосподарського підприємства поряд із виробництвом органічної продукції та задоволенням попиту споживачів є максимізація прибутку. Формування прибутку – це безперервний процес, який включає в себе комплекс дій щодо забезпечення узгодження доходів і витрат підприємства для отримання та максимізації позитивного сальдо. Саме витрати є основним обмежником прибутку й одночасно головним фактором, який впливає на обсяг пропозиції органічної продукції.

Сучасна теорія витрат сформувалася на підставі досліджень учених–економістів різних шкіл і течій, які суттєво вплинули на становлення певних напрямків уявлення про сутність витрат і їхню класифікацію в ринковій економіці, визначили основні прикладні аспекти цієї теорії. Переважна більшість дослідників розглядають витрати в розрізі витрат виробництва, економічних витрат і загальних витрат (табл. 1).

1. Тракткування поняття «витрати» в економічній літературі

№	Джерело	Визначення
1	Ч. Т. Хорнгрен і Дж. Фостер	Вчені під поняттям витрат розуміють використані ресурси або гроші, які потрібно заплатити за товари чи послуги.
2	А. Грінченко	Витрати – вартість усіх ресурсів, що використовуються в процесі діяльності підприємства для досягнення основної мети.
3	Г. Ростовська і М. Скрипник	До витрат відносять грошово–матеріальні ресурси, використані підприємством для здійснення його виробничо–господарської діяльності й досягнення поставленої мети за умови застосування найефективнішого варіанта їх використання.
4	С. Покропивний	Витрати – це вартісна оцінка використаних у процесі виробництва продукції природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних фондів, трудових ресурсів, а також інших витрат на виробництво й реалізацію продукції.
5	П(С)БО 16	Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).
6	Податковий кодекс України	Витрати – це сума будь–яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, унаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу.

Джерело: побудовано авторами на основі (Зінчук, 2013).

Загалом можна визначити, що всі розглянуті вище характеристики відображають участь факторів виробництва в разі створення продукції для отримання прибутку й досягнення інших цілей організації. Узагальнюючи праці вітчизняних і зарубіжних вчених, можна сказати, що витрати – це грошове вираження витрачених факторів виробництва в певний період часу, необхідних для здійснення підприємством своєї виробничої та комерційної діяльності.

Початковим обліковим етапом є оформлення операцій первинними документами. Стосовно облікового забезпечення управління витратами органічного виробництва первинні документи, що приймають участь у процесах, повинні містити інформацію за наступними напрямками подальшого використання (Подольчук, 2019; Суліменко & Киян, 2017):

- оперативного аналізу, внутрішнього контролю й управління;
- формування інформації для цілей фінансової звітності за національними стандартами;

- формування інформації для цілей фінансової звітності за міжнародними стандартами;
- формування інформації для податкової звітності.

За умови такого комплексного підходу первинний документ виконуватиме контрольну й інформаційну функції, що забезпечуватиме ефективне управління витратами.

Відсутність розроблених типових документи з обліку витрат виробництва органічної продукції рослинництва обумовлює необхідність самостійного формування пакета первинних документів суб'єктами господарювання. При цьому повинні бути враховані стандарти органічного виробництва, вимоги чинного законодавства щодо виробництва, обігу й маркування органічної рослинницької продукції, технологія її виробництва (Оверковська, 2017). Облік витрат у рослинництві традиційно здійснюється:

- за роками виробництва (врожаю);
- культурами (групами культур);
- статтями витрат.

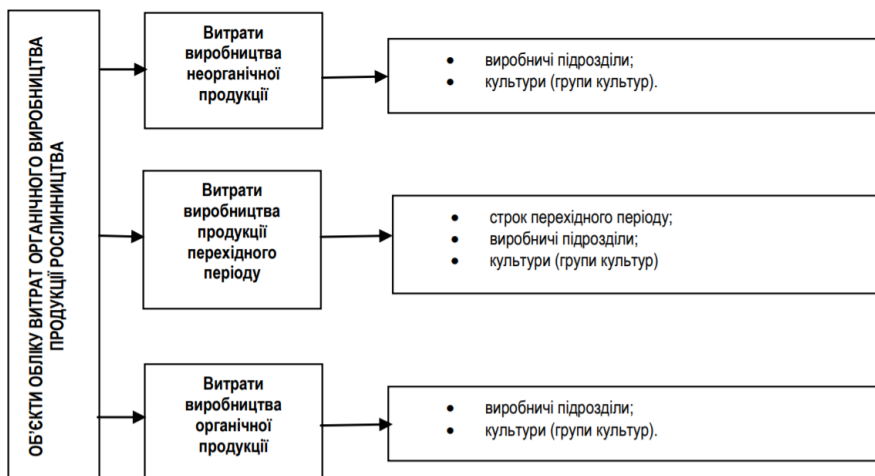

Рис. 1. Система об'єктів обліку витрат виробництва органічної продукції рослинництва

Джерело: побудовано авторами на основі (Іщенко, 2019).

Проте, технологічна специфіка органічного виробництва обумовлює побудову складнішої системи об'єктів обліку витрат (рис. 1).

Особливості органічного виробництва обумовлюють необхідність посиленого контролю за використанням насіння, посадкового матеріалу, засобів захисту рослин, добрив та інших складових виробничого процесу. Тому

номенклатура статей витрат галузі рослинництва в умовах органічного виробництва має враховувати зазначену специфіку (Мазур & Ковальчук, 2018).

Облік за такими статтями витрат як насіння та посадковий матеріал, добрива, засоби захисту рослин, сировина та матеріали має здійснюватися в розрізі речовин і матеріалів, дозволених по технології для органічного виробни-

2. Номенклатура статей обліку витрат виробництва органічної продукції рослинництва

Статті обліку витрат	
Органічне виробництво (запропоновано авторами).	Склад витрат, що відносяться до статті.
Витрати на оплату праці.	Включається основна й додаткова оплата праці працівників, безпосередньо зайнятих у технологічному процесі виробництва продукції рослинництва.
Насіння та посадковий матеріал: покупні органічні; вирощені в перехідний період; вирощені в умовах органічного виробництва; інші.	Включається вартість насіння та посадкового матеріалу власного виробництва та придбаного, що використані для посіву (посадки) відповідних сільськогосподарських культур і насаджень, крім молодих багаторічних насаджень.
Паливо та мастильні матеріали.	Відображають комплексну ціну палива, в яку входять його вартість на виконання технологічних операцій, а також вартість мастил тощо.

Добрива: добрива, меліоранти, мікробіологічного, рослинного чи тваринного походження; інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів і урожайності сільськогосподарських культур, які розщеплюються біологічно; добрива та речовини для покращення ґрунту що дозволяється використовувати в процесі органічного виробництва в гранично допустимих кількостях; інші.	Включаються витрати на внесені в ґрунт під сільськогосподарські культури органічні (ґній, торф, компост, сидеральні добрива тощо), мінеральні, бактеріальні, інші добрива та мікродобрива.
Засоби захисту рослин: – органічні засоби захисту рослин і тварин; неорганічних засоби захисту рослин і тварин, регулятори росту внесені до Переліку речовин (інгредієнтів, компонентів), що дозволяється використовувати в процесі органічного виробництва; інші.	Включаються вартість біологічних та інших засобів, які використані для боротьби з бур'янами, шкідниками та хворобами сільськогосподарських рослин.
Сировина та матеріали: сировина та матеріали, що дозволяється використовувати в процесі органічного виробництва; сировина та матеріали, що дозволяється використовувати в процесі органічного виробництва в гранично допустимих кількостях; інші.	Відображаються витрати сировини, інших матеріалів дозволених до використання в процесі органічного виробництва продукції рослинництва за технологією, дозволених до використання з обмеженнями й інших.
Роботи та послуги.	Відображаються витрати на роботи та послуги власних допоміжних виробництв, які забезпечують виробничі потреби, та вартість послуг виробничого характеру, наданих сторонніми підприємствами, включаючи плату за воду для зрошення та інші послуги.
Витрати на ремонт необоротних активів.	Суми на оплату праці працівників, зайнятих на ремонтних операціях, вартість запасних частин, ремонтно-будівельних і інших матеріалів, витрачених на поточний ремонт основних засобів, включаючи вартість пального та мастильних матеріалів, використаних на ремонт і обкатку машин після ремонту.
Інші витрати на утримання основних засобів.	Витрати на амортизацію, оренду, водопостачання, водовідведення, електропостачання, опалення тощо об'єктів галузі рослинництва.
Інші витрати.	Відображаються витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом певної продукції рослинництва й не включені до однієї з вищевведених статей, а саме: вартість спеодягу та спецвзуття, що видаються працівникам; платежі за страхування майна, урожаю сільськогосподарських культур тощо.
Загальновиробничі витрати.	Відображаються бригадні, фермські, цехові та загальновиробничі витрати.

Джерело: побудовано авторами на основі (Зінчук, 2013; Мельничук, 2016).

цтва, дозволених до використання з обмеженнями, інших. Пропонована авторами номенклатура статей витрат для галузі рослинництва в умовах органічного виробництва та склад витрат, що включаються до кожної статті, наведена в табл. 2.

У разі визначення статей витрат необхідно не тільки грамотно сформулювати їхню структуру, але також дати вичерпні характеристики складу кожної статті.

Особливо це стосується специфічних витрат органічного виробництва. Використання в практиці обліку запропонованої номенклатури статей витрат дасть можливість розмежувати витрати, передбачені технологічними умовами органічного виробництва та дозволені законодавством, і витрати, щодо яких є певні обмеження. Це поліпшить інформаційне забезпечення контрольної функції управління органічним вироб-

ництвом і дасть можливість обґрунтованого калькулювання собівартості органічної продукції рослинництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Для організації ефективного обліку витрат органічного сільського господарства необхідно розв'язати наступні питання:

Організувати обліково-аналітичне забезпечення для формування відокремленої системи інформації про господарські операції органічної діяльності підприємств.

Ідентифікувати систему рахунків управлінського обліку в рамках робочого плану рахунків (з максимальною їх деталізацією), за якої органічна інноваційна діяльність на підприємстві відображалася як окремий об'єкт обліку. Найбільш оптимальним, на нашу думку, є використання безпосередньо бухгалтерського плану рахунків із додаванням на деякі рахунки специфічної управлінської аналітики. Крім того, доцільним буде створення окремих субрахунків для відображення органічних запасів, витрат і доходів від органічного виробництва.

Визначити центри відповідальності за органічну діяльність на підприємстві. Сегментами діяльності для інноваційного сільськогосподарського підприємства можуть бути сегменти, які призначені для обліку органічних продуктів, їх реалізації та визначення результатів. Зокрема, аналітичний облік витрат і виходу продукції слід вести за певними культурами, тваринами або їхніми групами чи видами робіт відповідно до розробленого завдання. При цьому для ефективного контролю за витратами слід встановити ступінь відповідальності (фінансової та адмі-

ністративної) керівника по кожному центру, що буде залежати від організаційної структури підприємства.

Обґрунтувати вибір управлінської класифікації витрат і ступеня її деталізації. На наш погляд, для будь-якої організації, що займається інноваційним землеробством, найбільш вдалою є аналітика за статтями витрат і в залежності від напрямків виробництва – органічного та неорганічного. Використовуючи за основу методичний підхід, який запроваджений у статистичній формі 50 с.–г., у разі оперативного визначення собівартості органічної продукції рослинництва рекомендується застосовувати такі статті витрат у натуральних показниках і грошовому виразі: оплата праці (пряма та непряма); відрахування на соціальні заходи; органічне насіння (садивний матеріал); неорганічне насіння; органічні добрива; неорганічні добрива; теплоенергетичні витрати; паливо-мастильні матеріали; амортизація; витрати на ремонт основних засобів; плата за оренду майна або майнового паю; плата за оренду земельних ділянок або часток (паїв); оплата послуг, виконаних сторонніми організаціями; інші витрати; інші органічні витрати; витрати на побічну продукцію (вираховуються); витрати на збут.

Розробити та затвердити графік документообігу, а також якісну систему звітності. При цьому форми внутрішньої звітності визначаються виходячи з того, яка інформація більшою мірою цікавить керівництво – наприклад, щотижневий звіт про витрати з групуванням статей на постійні та змінні, і доходи.

Вибрати підсистему управлінського обліку для калькуляції собівартості органічної продукції.

Отже, використання запропонованої методики ведення управлінського обліку на інноваційних сільськогосподарських

підприємствах дасть можливість оперативного збору, систематизації та достовірного аналізу інформації про витрати, доходи й ефективність діяльності різних напрямків виробництва. Це сприятиме оцінці на практиці прибутковості ведення органічного виробництва та розвитку екологічнобезпечного господарювання.

Список використаних джерел

1. Гончарук І. В., Ковальчук С. Я., Цицюра Я. Г., Лутковська С. М. Динамічні процеси розвитку органічного виробництва в Україні: монографія. Вінниця: Твори. 2020. 472 с.
2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини. Закон України від 03.09.2013 р. № 425–VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
3. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Закон України від 10.07.2018 р. № 2496–VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>
4. Кутаренко Н. Я. Правове регулювання органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. Агросвіт. 2019. № 22. С. 66–73.
5. Курман Т. О. Проблеми законодавчого забезпечення виробництва органічної продукції тваринництва. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 12. С. 153–157.
6. Органічна Україна в інфографіці. 2019. URL: <https://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/organicheskaya-ukraina-v-infografike/>
7. Зінчук Т. О. Витоки та підходи до формування категоріального апарату «Органічне виробництво». Європейський і світовий досвід. 2013. URL: http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf
8. Мельничук Я. П. Документальне оформлення витрат і виходу продукції рослинництва органічного походження. Вісник

Житомирського державного технічного університету. 2016. № 2(76). С. 27–32.

9. Подоляничук О. А. Сутність та основи обліку органічної продукції. Агросвіт. 2019. № 16. С. 51–57.
10. Суліменко Л. А., Киян А. В. Особливості бухгалтерського обліку в умовах органічного виробництва продукції рослинництва. 2017. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/8422/1/Organik_2017_346-351.pdf
11. Оверковська Т. К. Правові ознаки органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. Підприємство, господарство і право. 2017. № 11. С. 94–98.
12. Іщенко Я. П. Особливості організації обліку витрат органічного сільськогосподарського виробництва. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 7. С. 122–132.
13. Мазур В. А., Ковальчук С. Я. Специфіка ринку органічної продукції: національний та європейський аспект. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 4. С. 7–18.
14. Калетнік Г. М., Пришляк Н. В. Виробництво та сертифікація органічної продукції: досвід США. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 9. С. 122–132.

References

1. Goncharuk, I. V., Kovalchuk, S. Y., Tsitsyura, Y. G., & Lutkovskaya, S. M. (2020). *Dynamichni protsesy rozvytku orhanichnoho vyrobnytstva v Ukraini* [Dynamic processes of development of organic production in Ukraine]. Monograph. Vinnytsia: Works.
2. On production and circulation of organic agricultural products and raw materials. Law of Ukraine No 425–VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/425-18>
3. On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organic products. Law of Ukraine No

- 2496–VIII. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>
4. Kutarenko, N. Ya. (2019). Pravove rehuliuвання orhanichnoho vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii v Ukraini [Legal regulation of organic production of agricultural products in Ukraine]. *Agrosvit*, 22, 66–73.
 5. Kurman, T. O. (2018). Problemy zakonodavchoho zabezpechennia vyrobnytstva orhanichnoi produktsii tvarynnytstva [Problems of legislative support for the production of organic products]. *Entrepreneurship, economy and law*, 12, 153–157.
 6. Orhanichna Ukraina v infografitsi [Organic Ukraine in infographics]. (2019). Retrieved from <https://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/organicheskaya-ukraina-v-infografike/>
 7. Zinchuk, T. O. (2013). Vytoky ta pidkhody do formuvannia katehorialnoho aparatu «Orhanichne vyrobnytstvo» [Origins and approaches to the formation of the categorical apparatus "Organic Production"]. *European and world experience*. Retrieved from http://znau.edu.ua/media/nauka_innovation/organic/Organic_20132.pdf
 8. Melnichuk, Ya. P. (2016). Dokumentalne oformlennia vytrat i vykhodu produktsii roslinnytstva orhanichnoho pokhodzhennia [Documenting the costs and output of crop production of organic origin]. *Bulletin of Zhytomyr State Technical University*, 2(76), 27-32.
 9. Podolyanchuk, O. A. (2019). Sutnist ta osnovy obliku orhanichnoi produktsii [The essence and basics of accounting for organic products]. *Agrosvit*, 16, 51–57.
 10. Sulimenko, L. A., & Kiyani, A. V. (2017). Osoblyvosti bukhhalterskoho obliku v umovakh orhanichnoho vyrobnytstva produktsii roslinnytstva [Features of accounting in terms of organic production of crop products]. Retrieved from http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/8422/1/Organik_2017_346-351.pdf
 11. Overkovskaya, T. K. (2017). Pravovi oznaky orhanichnoho vyrobnytstva silskohospodarskoi produktsii v Ukraini [Legal features of organic production of agricultural products in Ukraine]. *Enterprise, economy and law*, 11, 94–98.
 12. Ishchenko, Ya. P. (2019). Osoblyvosti orhanizatsii obliku vytrat orhanichnoho silskohospodarskoho vyrobnytstva [Features of the organization of accounting for the costs of organic agricultural production]. *Economics, finance, management: current issues of science and practice*, 7, 122–132.
 13. Mazur, V. A., & Kovalchuk, S. Ya. (2018). Spetsyfyka rynku orhanichnoi produktsii: natsionalnyi ta yevropeyskyi aspekt [Specifics of the organic products market: national and European aspect]. *Economics, finance, management: current issues of science and practice*, 4, 7–18.
 14. Kaletnik, G. M., & Pryshlyak, N. V. (2017). Vyrobnytstvo ta sertyfikatsiia orhanichnoi produktsii: dosvid SSHA [Production and certification of organic products: the experience of the United States]. *Economics, finance, management: current issues of science and practice*, 9, 122–132.

T. O. Muzychenko, Yu. O. Kulik (2021). FEATURES OF FORMATION THE COSTS OF THE ORGANIC CROP PRODUCTS PRODUCTION. BIOECONOMY AND AGRARIAN BUSINESS, 12(3-4): 25-34. <https://doi.org/10.31548/bioeconomy2021.03-04.025>

Abstract. *Improving the efficiency of agricultural production while reducing the anthropogenic load on the environment and natural resources can be achieved through the development of organic production as an alternative model of management. Unlike other methods of agriculture, organic production is based on the use of resource-saving technologies, minimization of mechanical tillage and eliminates the use of synthetic substances.*

The priority for organic agriculture is the use of materials and technologies that improve the ecological balance in natural systems and contribute to the creation of sustainable and balanced agro-ecological systems. The peculiarity of organic production is that the production, processing, packaging and storage of products are subject to certification by the relevant authorized institutions. The lack of own national standards for organic products necessitates certification with the help of international standards and national standards of other countries. Under such conditions, the products obtained are exported mainly to the countries of jurisdiction of the companies that have authorized the relevant certification bodies.

In addition, the development of domestic organic production is complicated by the underdevelopment of the regulatory framework. Organic production allows implementing the concept of balanced development of the agricultural sector on the basis of socio-economic, natural resource balance and aims to provide society with safe and quality food, as well as preserving and improving the environment.

The main goal of an organic agricultural enterprise, along with the production of organic products and meeting consumer demand, is to maximize profits. Profit generation is a continuous process that includes a set of actions to ensure the coordination of income and expenses of the enterprise in order to obtain and maximize their positive balance. Costs are the main limiter of profit and at the same time the main factor influencing the supply of organic products.

The lack of developed standard documents for accounting for the costs of production of organic crop products necessitates the independent formation of a package of primary documents by business entities. At the same time, the standards of organic production, the requirements of current legislation on the production, circulation and labeling of organic plant products, the technology of its production must be taken into account.

When determining the cost items, it is necessary not only to competently form their structure, but also to give comprehensive characteristics of the composition of each item. This is especially true of the specific costs of organic production. The use in practice of accounting for the proposed nomenclature of cost items will allow differentiating the costs provided by the technological conditions of organic production and allowed by law and the costs of which there are certain restrictions. This, in turn, will improve the information support of the control function of organic production management and provide an opportunity to reasonably calculate the cost of organic crop production.

Keywords: *organic; organic production; accounting for organic products; costs; certification; organic market*